

Problemet med public service är bristen på transparens

Publicerat 12 okt 2015

Medievärlden (idag Dagens Media)

I så gott som varje industri finns det aktörer av olika slag. Detta gäller också medieindustrin i Sverige. De kommersiella företagen arbetar naturligt nog med sedvanlig företagsekonomisk utgångspunkt, medan public service-företagen driver sin verksamhet på ett uppdrag från samhället genom riksdag och regering.

Det är aktörer med skilda roller, och enligt vår uppfattning är det viktigt att varje aktör arbetar inom ramarna för sitt uppdrag.

Svensk public service har en stark ställning i vårt samhälle och ett stort inflytande över mediemarknaden. När positionerna för traditionella medier försämras är det därför inte oväntat att den kommersiella sidan samlar sig i "Public servicekommissionen". Det gäller att hitta en näraliggande fiende.

Men hotet mot tidningspressen och kommersiella radio- och tv-kanaler handlar i mindre grad om public serviceutbudet än om det snabba digitala skiftet för alla medier. Allt mer radio och tv konsumeras via Internet där transnationella jättar sätter agendan.

I takt med minskat linjärt radiolyssnande och tv-tittande rasar en viktig del av kommersiella kanalers finansiering; annonser. Att publiken hellre väljer kanaler utan reklamavbrott är ju givet. Netflix och HBO är naturligtvis ett större problem än SVT för TV4, MTG och SBS.

Det "marksända tv-utrymmet" betyder i dag mindre än vad många tror. Mindre än en fjärdedel av hushållen ser tv denna väg. Kabel-tv och Internet tar över och där har public service inte några distributions fördelar.

I Sverige finns det idag gott om utrymme på FM-bandet för fler kommersiella radio-stationer. Det är inte SR som blockerar de två reklamradioligopolen - Bauer och MTG – från att bygga ut "nationella sändningar". Men kan marksänd kommersiell radio längre löna sig - vid sidan av mer än 100.000 radio- och musikkanaler på nätet? Detta bör "Kommissionen" fråga sig.

Måns Cederberg har fel utgångspunkt när han i Medievärlden 8/10 utgår från att SVT och SR " ägs av staten, är politiskt styrda och står under statlig kontroll". I själva verket är det så att de tre PS-bolagen äger sig själva genom den s.k. Förvaltningsstiftelsen. Det finns visserligen politiker i dess styrelse, men de har i praktiken inte insyn i bolagens verksamhet. De är gisslan och ger i denna roll koncernen ett inflytande på politiken, främst kulturutskottet i Riksdagen.

I Sverige har idag staten - d.v.s. de demokratiskt valda i riksdag och regering - obetydligt inflytande i PS-koncernen. Det har gått så långt att ingen politiker kan (eller vill)

ifrågasätta något i programutbudet. Bakom "skydd av den publicistiska integriteten" kan också bolagen gå mycket långt med verksamheter som ligger helt utanför programutbudet.

Ett skräckexempel är de mer än 20 år och hundratals miljoner kronor som SR:s ledningar lagt ner på att försöka införa ett numera föråldrat sändningssystem för digitalradio - DAB. Kulturministern satte stopp för detta i somras, men SR lär återkomma. Ledningen sitter i knäet på lobbyister liksom PS-bolagens intresseorganisation EBU (som i sin tur saknar all demokratisk insyn). Politiker kan idag inte få stopp på SR även när det går snett.

Det kan nämnas att den svenska självägandemodellen för public service är unik. I Danmark och Norge är DR respektive NRK statliga bolag med en av regeringen utnämnd generaldirektör i ledningen. Det som nyligen skedde i Danmark; att såväl kulturministern som finansministern kritiserade DR för en tv-underhållning utanför vad som är tänkt för en public service (aktuellt var X-Factor) är således otänkbart i Sverige.

För en offentlig institution som public service är det naturligtvis av vikt att det finns ett avgörande demokratiskt inflytande i verksamheten i stort, samtidigt som journalistiska integriteten värnas i utbudet. Men det är inte demokrati när man låter förvaltningsstiftelsen ordförande, PS-bolagens chefer och EBU få ett avgörande inflytande. Vem tillsätter cheferna inom svensk public service? Tillsätter man varandra? Samhällets inflytande kan inte utövas på annat sätt än genom staten.

Public servicerådets uppgift är att slå vakt om grundläggande public servicevärden och dessutom stödja arbetet med att förstärka dessa värden. Rådet vill stärka den demokratiska insynen över de radio- och tv-företag som har samhällets uppdrag att bedriva public serviceverksamhet.

Public servicerådet, som till skillnad mot kommissionen drivs helt ideellt och utan egenintressen i mediebranschen, kommer att kräva en effektiv och transparent organisation liksom en demokratisering av public service.

Gunnar Bergvall
ordförande
Public servicerådet

Christer Hederström
medieanalytiker
styrelseledamot Public servicerådet

2015-10-12